

HAMOKED
CENTER FOR
THE DEFENCE OF
THE INDIVIDUAL

המוקד להגנת הפרט

مركز الدفاع عن الفرد

תאריך: 29.9.2016
בתשובה נא לציין: 93198

בפקס: 03-5694526
טל: 03-5696601

לכבוד
תת אלוף שרון אפק
הפרקליט הצבאי הראשי

שלום רב,

רחוב אבו עוביידה 4
ירושלים 97200
טל. 02.6283555
פקס. 02.6276317

شارع أبو عبيده 4
القدس 97200

הاتف. 02. 6283555
פקס. 02. 6276317

mail@hamoked.org.il
www.hamoked.org.il

הנדון: צמצום או חלופות למעצרי לילה של קטינים פלסטינים בגדה המערבית

1. הריני לפנות אליך בנושא שבנדון ולבקש להפסיק את המדיניות הקיימת לפיה כוחות הביטחון, לרבות הצבא, עוצרים קטינים פלסטינים מבתיהם בגדה המערבית בשעות הקטנות של הלילה במקום להזמין את הקטינים לחקירה בדרך המלך באמצעות הוריהם או האפוטרופוס שלהם.
2. בתחילת שנת 2014 התבשרנו כי הפרקליטות הצבאית עומדת להתחיל "פיילוט" מעצרי קטינים פלסטינים בגדה המערבית (להלן: **הפיילוט**). במסגרת הפיילוט יזומנו קטינים פלסטינים (זימון בכתב או טלפוני), במקום מעצר לילי מהבית.
3. במהלך שנת 2015 ושנת 2016 הוצאנו פניות לפי חוק חופש המידע וביקשנו לדעת אודות התקדמות הפיילוט ויישומו בשטח. כמו כן, ביקשנו לדעת מה המסקנות שהוסקו מהפעלת הפיילוט.
4. על פי התשובה שקיבלנו מיום 5.7.2015 מלשכת דובר צה"ל, עולה כי רק 68 קטינים זומנו לחקירה, וזאת מתוך מאות הקטינים שנעצרו במהלך שנת 2014. כמו כן מספר הקטינים אשר זומנו לחקירה במחצית השנייה של שנת 2014 בין התאריכים 1.7.2014 ועד ליום 31.12.2014 עמד על 9 בלבד. ממכתב התשובה עולה גם כי אין בידי דובר צה"ל נתונים אודות שיעורי התייצבות הקטינים לחקירות בעקבות הזימונים. כלומר, אין כל אפשרות להפיק מסקנות מיישום "הפיילוט" ולגבש לאורו מדיניות, שכן המידע הרלוונטי כלל לא תועד.
- העתק ממכתב התשובה שהתקבל במשרדי המוקד ביום 5.7.2015 מצורף ומסומן א.
5. בימים 3.8.2015 ו-6.10.2015 פנה עו"ד דניאל שנהר אל סא"ל מוריס הירש, תצ"ר גדמי"ע מהפרקליטות הצבאית, וביקש לדעת האם לאור **המספרים הנמוכים** של הזימונים שצוינו לעיל, ובמיוחד הנתונים על זימונים במחצית השנייה של שנת 2014, הפרויקט של זימון קטינים פלסטינים בגדה נמשך. עוד ביקש עו"ד שנהר לדעת כיצד בודקת הפרקליטות הצבאית באמצעות הפיילוט את האפקטיביות של הזימונים, כאשר אין כל נתונים של ביקורת או מעקב אחר היישום של הפרויקט. מכתבים אלו לא זכו לכל מענה על אף תזכורות נוספות שנשלחו.
- העתקים מהמכתבים אל סא"ל מוריס הירש מהימים 3.8.2015, 6.10.2015 ו-9.12.2015 מצורפים ומסומנים ב-ד.
6. ביום 23.6.2016 התקבלה במשרדי המוקד תשובה לבקשת חופש המידע של החיי"מ מיום 25.4.2016 בעניין הפיילוט מלשכת דובר צה"ל. מהתשובה עולה כי הפיילוט של זימון לחקירה של קטינים פלסטינים בגדה נמשך הן בשנת 2015 ושנת 2016, למעט הפסקה קצרה "לאחר תחילת ההסלמה הביטחונית"; וכי מתחילת שנת 2016 ועד ליום 1.6.2016 נמסרו 13 זימונים, "כאשר כולם חולקו בחטמ"ר עציון". עוד נמסר כי בהתאם למידע הקיים במערכת היו לפחות 29 זימונים לחקירה במהלך שנת 2015, יחד עם זאת מדובר בנתון חלקי בלבד "שכן הנתונים הנוגעים

- למחצית השנייה של שנת 2015 אבדו עקב שריפה". כמו כן על פי הנתונים החלקיים לאור השריפה, בשנת 2015 לפחות 3 מתוך 29 הקטינים שזומנו לחקירה התייצבו. העתק ממכתב התשובה לבקשת חופש המידע שהתקבל במשרדי המוקד במיום 23.6.2016 מצורף ומסומן ה.
7. יצוין, כי לפי נוסח הזימון באמצעות הטלפון שצורף לבקשת חופש המידע מיום 23.6.2016 עולה כי זימון של קטין לחקירה שהוא מעל גיל 16 בטלפון נעשה באופן ישיר מול הקטין, ולא באמצעות הוריו או האפוטרופוס שלו.
8. אם כן, הפיילוט מופעל בגדה המערבית מזה שלוש שנים. למרות זאת, וכפי שניתן ללמוד מהנתונים, מדובר במספר קטן ביותר של זימונים יחסית לכמות המעצרים של קטינים בגדה. עוד עולה מהתשובות, כי אין בקרה כלשהי על הפיילוט ולא נראה כי נעשתה פעילות רצינית על מנת להעריך את מידת האפקטיביות שלו.
9. במהלך החודשים האחרונים, המוקד להגנת הפרט גבה מספר רב של תצהירים מקטינים אשר נעצרו במהלך החצי השני של שנת 2015 ובמהלך שנת 2016. מהתצהירים עולה תמונה קשה, לפיה וכחלק משגרה קבועה, חיילים מגיעים לבתיהם של הקטינים בשעות הקטנות של הלילה, מבהילים אותם ואת כל בני המשפחה; מוציאים אותם ממיטותיהם ומובילים אותם במשך מספר שעות בהסעות או בעצירות ביניים כשהם מכוסים עיניים או אזוקים ללא אוכל או שתיה, בחלק מהמקרים תוך מניעת גישה לשירותים; חלק מהקטינים עברו התעלות של ממש בנסיעה כולל אלימות פיזית ומילולית; היו מקרים בהם הקטינים נאלצו לחכות בכל מיני מתחמים בתנאי מזג אוויר קשים תוך מניעת שינה; הדבר מוביל לכך, שהקטין מגיע לחקירה כשהוא מפוחד, רעב, עייף ותשוש.
10. ניכר מהעדויות כי המעצר הלילי הוא חוויה קשה מאוד עבור הקטינים. המעצר בלילה פוגע הן בבריאותו הנפשית והן בבריאותו הפיזית של הקטין. קטינים הם קבוצה רגישה, פגיעה ומוגנת הן בהתאם לחוק הישראלי והן בהתאם לחוק הבינלאומי.
11. כך למשל בעדות של מ', בן 15.5 בזמן מעצרו:
 נעצרתי ב[פברואר] סמוך לשעה 3:00 בבוקר. לא קיבלתי שום זימון. החיילים הגיעו לביתנו פתאום. החיילים פוצצו את [...] דלת הכניסה לבניין. עלו לקומה השנייה, שם דירת משפחתי. החיילים נכנסו, ביקשו מאבי להביא את [ילדיו] ולקרוא בשמם, כשהאב קרא בשמי, החיילים ציוו עלי להתלוות אליהם. אמי עזרה לי להתלבש. יש לי אחות בת 11 שהייתה נוכחת, ראתה הכל, בכתה [...] רק צעקו [החיילים] והיו מפחידים. [...] החיילים לבשו מדים ו[היו] מכוסים פנים, ראיתי רק עיניהם."
 כך גם
 [החיילים] אזקו את ידי מאחורי הגב, כיסו את עיני עם הקפוציון של הבגד שלבשתי. לקחו אותי ברגל לכיוון קבר רחל. 5 דקי הליכה. הלכתי כפוף קדימה, החיילים כופפו אותי, באיזשהו שלב נפלתי, ואחד החיילים נפל עליי. [...] כשהגעתי לקבר רחל החיילים הורו לי לכרוע קדימה על ברכיי, כמו בתנוחת תפילה. נותרתי אזוק לאחור, נשארתי ככה חצי שעה. אחרי חצי שעה [...] העלו אותי על גיפ [...] אזוק לאחור ומכוסה עיניים. הכניסו אותי לבניין הייתי שם בערך בשעה 7:00 בבוקר בערך. לא קיבלתי אוכל או שתייה גם לא ביקשתי. גם לא שירותים."
12. הקטין א', שהיה בן פחות משש עשרה בזמן מעצרו, משחזר את חווית מעצרו הקשה בתצהירו:
 ב[נובמבר] בשעה 2-3 בבוקר [...] באו לעצור אותי הרבה חיילים, אני ישנתי ופתאום התעוררת, לא יודע איך, וראיתי מעלי חייל עם רובה שלוף. אני ואחי ישנים בחדר אחד [...] בחדר שלי ושל אחי, היו 4-5 חיילים, החייל העיר את אחי ושלח אותנו לחדר אחר, ונשארתי עם החיילים לבד. [...] החייל הורה לי להתלבש, האיץ בי לסיים להתלבש מהר. כל הזמן אמר יללה מהר והוציא אותי. ביקשתי להיפרד מאמא, לא הסכים, אמר שזה אסור. כשיצאתי מהחדר ראיתי את אחי הגדול [...] עומד בפינת החדר, ומכוונים אליו רובים. [...]

הגעתי לגיפ, שם אזקן את ידי באזיקוני פלסטיק לאחור וכיסו עיניי. החיילים העלו אותי לגיפ והושיבו אותי על משהו מברזל [..] על רצפת הגיפ [..] נסענו לזמן ארוך. הגענו למקום מסויים, שני חיילים הורידו אותי מהגיפ [לאחר בדיקת רופא] הושיבו אותי [החיילים] בחוץ, הושיבו אותי על ספסל ממתכת, היה מאוד קר לכן אני חושב שזה היה בחוץ, לא ראיתי כלום בגלל קשר העיניים. כך נשארתי שם עד שהשמש עלתה (בחוץ). לא נתנו לי אוכל או שתיה ביקשתי ללכת לשירותים מספר פעמים לקחו אותי בכל פעם שביקשתי, חתכו את האזיקונים וקשרו את ידי באזיקונים חדשים לקדימה. ניסיתי לעשות פיפי ולא הצלחתי, כל הניסיונות לא צלחו, כי למעשה לא הרגשתי בנוח מולם וגם כל הזמן רצו שאמחר. יכולתי להשתין רק [כשהגעתי] לעופר.

13. כך גם הקטין ג' מצהיר, בן 17.5 בערך בזמן מעצרו:

[בנובמבר] בשעה 2:30 בבוקר באו לעצור אותי [חיילים] אני ישנתי. החייל העיר אותי ואמר, קום לוקחים אותך. אבא שלי עמד לידו. אבא אמר תתלבש, לוקחים אותך, גם הוא. הקצין לא הסכים שאני אחליף בגדים, לקח אותי עם הפיגימה. בחדר שלי נכחו כ-10 חיילים. [...] יש לי [...] אחיות אני הבן היחיד משפחה. לא ראיתי אף אחת מהן כנראה לא נתנו להן לצאת מהחדרים. ראיתי אמא שלי בכתה בשקט. ביקשתי להיפרד מהמשפחה, נתנו לי להיפרד מאימא ואבא, לא אפשרו לי להיפרד מהאחיות. אימא שלי שאלה לאן אתה לוקח אותנו, אמר הוא יאריך זמן אצלנו. יקחו לו זמן.

יצאתי מהבית, חייל אחד רצה לאזוק אותי לאחור, אני סירבתי והושטתי את ידי לקדימה, החייל אזק אותי באזיקי פלסטיק מקדימה, לחץ מאוד. החייל לא הסכים לשנות את האיזוק. זה היה ביציאה מהבית. לקחו אותי ברגל שניים החזיקו בי עד שהגענו לפוסטה להסעה. לפני שעליתי לפוסטה, קשרו את עיניי. הושיבו אותי על ספסל. [...] אני מעריך שנסענו כולל האיסוף [של עוד עצורים] כשעתיים. הגענו למקום מסויים. הושיבו אותי בחוץ כחצי שעה על הרצפה, היה קר מאוד. אני ישבתי על אדמה רטובה וממש נרטבתי. זוכר שהיה קר מאוד. הם לא איפשרו לי להחליף או לקחת מעיל."

14. פקודת המשטרה 14.01.05 "עבודת המשטרה עם קטינים" מקפידה לשמור על טובת הקטין וכבודו. הפקודה מגנה על הקטין מפני החוויה הקשה של מעצר, ומקפידה שמעצר של קטינים בלילה יבוצע רק במקרים החריגים ביותר ויוצאיי דופן.

15. בפקודה 14.01.05 "עבודת המשטרה עם קטינים", מתוך פקודות משטרת ישראל של המפקח הכללי, נקבע כי דרך המלך לזימון קטינים עד גיל 18, לתקירה היא באמצעות הוריו או האפוטרופוס שלו (סעיף 3.ג(1)א) לפקודה). איש המשטרה רשאי להזמין קטין שלא באמצעות הוריו או אפוטרופוס שלו רק:

אם השתכנע איש המשטרה כי קיים חשש סביר שההזמנה, באמצעות ההורים או אפוטרופוס או ההודעה על חקירתו, עלולה לפגוע בקטין או לחבל בחקירה או שההורים שותפים לעבירה או שניסיון קודם עמם מעיד על חשש סביר לפגיעה בקטין או לשיבוש הליכי חקירה. במקרה כאמור לעיל, יש לנמק זאת בכתב.

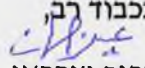
16. במקרה של מעצר יזום של הקטין, הפקודה קובעת כללים לפיהם המעצר יבוצע על ידי עובד נוער ושעות המעצר היא ביום ולא בלילה למעט מקרים חריגים בהם דחיית המעצר תוכל להכשיל את החקירה, במקרה כזה אז יש לקבל אישור מיוחד מראש מחלקת נוער או קצין נוער או ראש משרד החקירות:

מעצר יזום של קטין יבוצע על ידי עובד נוער בשעת המעצר, יש להימנע, ככל שניתן, מלעורר תשומת לב הסובבים.

המעצר יבוצע בשעות היום, אלא אם דחייתו עלולה להכשיל את החקירה.
אישור למעצר קטין בשעות הלילה, יינתן על ידי ראש מחלקת נוער או
קצין נוער או ראש משרד החקירות.

17. במידה ומדובר במעצר יזום של קטין שלא סובל דיחוי, ובהעדר עובד נוער ואם הדבר יעשה "באישור קצין נוער ובמקרים חריגים".
18. היינו, פקודת המשטרה מייחסת חשיבות רבה לאופן שבו מבצעים מעצר של קטינים הן במקרה ומדובר במעצר יזום או במקרה ומדובר במעצר שאינו סובל דיחוי. **דרך המלך היא שמעצר של קטין יבוצע באמצעות זימון להוריו או האפוטרופוס שלו, למעט מקרים חריגים.** במידה ומדובר במעצר יזום, על הכוח העוצר לבצע זאת בשעות היום ובידי עובד נוער. במידה ומדובר במעצר יזום בשעות הלילה, הדבר מחייב אישור מראש של אישיות בכירה במשטרה. הפקודה גם מתחשבת בעובדה שלפעמים יש צורך במעצר יזום שלא סובל דיחוי עקב ביצוע עבירה, יחד עם זאת היא מקפידה, מתוך התחשבות בגיל הקטין ורגישות למעמד.
19. לצערנו הרב, כללים אלו אשר גובשו מתוך שמירה על עקרון טובת הקטין ומתוך שמירה על כבודו ועל בריאותו הנפשית והפיזית של הקטין מופרים באופן בוטה כשמדובר בקטין פלסטיני. המעצר מבוצע בשעות הלילה כדבר שבשגרה. הכוח העוצר מעורר את הקטין ובני משפחתו מתוך שינה, היו מקרים בהם הופעלה אלימות בזמן המעצר, ההובלה של הקטין לתחנת המשטרה אורכת זמן, הקטין בסופו של דבר מגיע לחקירה לאחר שלא ישן כל הלילה, הוא נחקר כשהוא עייף, תשוש ורעב, דבר ששובר את רוחו ופוגע בסוף בזכותו להליך הוגן.
20. אי לכך, ולאור האמור לעיל אנו מבקשים:
 - א. להפסיק את המדיניות ההרסנית והדורסנית לפיה מעצר קטינים פלסטינים בשעות הלילה הינו ברירת המחדל ודבר שבשגרה במקום שיצומצם למקרים חריגים.
 - ב. לפעול בהתאם לפקודת המשטרה "עבודת המשטרה עם קטינים" גם כשמדובר בקטינים פלסטינים מהגדה.
 - ג. להפוך את הזימון לחקירה לכלי מרכזי להבאת קטינים לחקירה במקום מעצרם וכי דרך המלך תהיה זימון הקטין באמצעות הוריו או האפוטרופוס שלו, ולא באמצעות מגע ישיר עם הקטין, למעט מקרים חריגים המוזכרים בפקודה.
 - ד. במידה ומדובר במעצר יזום, יש לבצע את המעצר **בשעות היום** תוך שמירה מרבית על זכויותיו וכבודו של הקטין. רק במקרים חריגים ביותר ולאחר קבלת אישור מקצין החקירות, יבוצע מעצר בלילה.
 - ה. כמו כן נבקש לקבל העתק מהנוהל הזמני בעניין זימון קטינים מהגדה לפי הפיילוט.
 - ו. נבקש לדעת מדוע כמות הזימונים היא נמוכה יחסית לכמות המעצרים של קטינים בשטח שמספרם מסתכם במאות רבות מדי שנה.
 - ז. נבקש לדעת מה המסקנות שהושגו מהפעלת הפיילוט עד כה, ומה הן פעולות ההמשך.

21. לתשובתך בהקדם אודה!

בכבוד רב,

עביר ג'ובראן-דכוור
עורכת דין

לוט: א-ה

4/14